

SAURASHTRA UNIVERSITY

Re-Accredited Grade B by NAAC
(CGPA 2.93)

Faculty of Arts
Syllabus for
M.A. Education (External)

Semester – I - II

Effective from June- 2013

Saurashtra University,
University Campus, Rajkot-360 005,
Gujarat, India

Website : www.saurashtrauniversity.edu

BOS-

Faculty- [21/5/2013] 2023-24 ડી. સુ. ડી.

Academic Council- 01-29-2-2023 ડી. સુ. ડી.

AC- 01-28-22-2022 ડી. સુ. ડી.

જાણકારી માટે

SAURASHTRA UNIVERSITY
RAJKOT-360005

Faculty of Arts
Ordinances & Regulations for the Degree of
Master of Arts (M. A.) (External)
(As per Choice Based Credit System)

Effective from June – 2013

O. M.A.(Ext.) – 1 (Effective from June 2013-14)

A candidate who has passed Bachelor of Arts three years Degree Examination by offering appropriate core (special) from this University or any other examination recognized as equivalent thereto shall be entitle to apply for admission to Master of Arts (External) Degree Programme.

Provided in case of admission to M.A. (Gandhian Studies)(External) a candidates who has passed Bachelor's degree examination from this or any other recognized University shall also be entitled to apply for admission to Master of Arts (Gandhian Studies) (External) Degree Programme.

R. M.A.(Ext.) – 1 (Effective from June 2013-14)

The examination will comprise of the following Special (Core) subject and a candidate will be require to select one on the bases of his/her special subject at Graduation examination.

Provided in case of admission to M.A. (Gandhian Studies)(External) a candidates who has passed Bachelor's degree examination from this or any other recognized University shall also be entitled to select Gandhian Studies as his/her core subject. The Subjects are as under :-

- (1) Gujarati
- (2) Hindi
- (3) English
- (4) Sanskrit
- (5) History
- (6) Political Science and public Administration
- (7) Sociology
- (8) Philosophy
- (9) Psychology
- (10) Economics
- (11) Gandhian Studies
- (12) M.A. (Education)

SAURASHTRA UNIVERSITY

Master of Arts (Education) (External)

Saurashtra University

Effective from 2013-14

Master of Arts (Education)

2 years Distant Education Course

Ordinance, Regulation and Examination Scheme

O.1. M.A. (Education) – 1

Candidate for Admission to the Master of Arts in Education as an distant education student must have passed B.A. (Education) with First Class or B.Ed. with First Class.

O.2. M.A. (Education) – 2

The duration of the course will be of two academic years. The Examination of M.A. (Education) will be divided into four semesters. The Language of Examination for the candidates will be Gujarati / English.

O.3. M.A. (Education) – 3

Candidate who have passed an equivalent exam from any other University or Examining Body an is seeking admission to the M.A. (Education) course will be required to provide necessary eligibility certificate.

O.4. M.A. (Education) – 4

Candidate desirous of appearing at any semester examination of the M.A. (Education) course must forward their application in the prescribed form to the University.

O.5. M.A. (Education) – 5

No candidate will be permitted to re appear at any semester examination which he has already passed. The marks of successfully completed paper will be carry forwarded for the award of class.

O.6. M.A. (Education) – 6

There shall be an examination at the end of each semesters to be known as first semester examination, second semester examination, third semester examination and fourth semester examination.

R.1. M.A. (Education) – 1

The standard of passing the M.A. (Education) degree examination will be as under :

1. To pass any semester examination of the M.A. (Education) degree, a candidate must obtain atleast 40% marks in the University Examination in each subject.
2. At the end of fourth semester the candidate will have to face viva – voce for the dissertation which is required to be submitted at the end of fourth semester.
3. The candidate will have to get his dissertation guided by any Post Graduate recognized teacher of University.

R.2. M.A. (Education) – 2

Scheme of Examination and details of Credits are as per Annexure – 1.

SAURASHTRA UNIVERSITY - RAJKOT

M.A. EDUCATION

SEMESTER - 1

Paper	Paper Name	Marks
Paper - 1	Research Methodology-1	(70+30) 100
Paper - 2	Education Psychology-1	(70+30) 100
Paper - 3	Philosophical Education-1	(70+30) 100
Paper - 4	Communication Skill	(70+30) 100
	Total Marks	400

SEMESTER - 2

Paper	Paper Name	Marks
Paper - 1	Research Methodology-2	(70+30) 100
Paper - 2	Education Psychology-2	(70+30) 100
Paper - 3	Guidance & Counselling-1	(70+30) 100
Paper - 4	Psychological Testing-1	(70+30) 100
	Total Marks	400

SEMESTER - 3

Paper	Paper Name	Marks
Paper - 1	Research Methodology-3	(70+30) 100
Paper - 2	Philosophical Education-2	(70+30) 100
Paper - 3	Guidance & Counselling-2	(70+30) 100
Paper - 4	Psychological Testing-2	(70+30) 100
	Total Marks	400

SEMESTER - 4

Paper	Paper Name	Marks
Paper - 1	Value Education	(70+30) 100
Paper - 2	Environment Education	(70+30) 100
Paper - 3	Information Technology	(70+30) 100
	OR	
	Dissertation	300
	Total Marks	300

Semester - 1	4 papers	400
Semester - 2	4 papers	400
Semester - 3	4 papers	400
Semester - 4	3 papers OR Dissertation	300
	Grand Total	1500

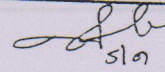
SAURASHTRA UNIVERSITY - RAJKOT

M.A. EDUCATION (External)

SEMSTER - 1

Paper - 1 : Research Methodology - 1

- ૧.૦ સંશોધન પરિચય
- ૧.૧ સંશોધન : અર્થ, લાક્ષણિકતાઓ, સોપાનો
- ૧.૨ શૈક્ષણિક સંશોધન : અર્થ, જરૂરિયાત, અવરોધક પરિબળો, ક્ષેત્રો, વ્યવહારુ ઉપયોગીતા
- ૧.૩ સંશોધનના પ્રકારો : શાસ્ત્રીય, વ્યાવહારિક, ક્રિયાત્મક
- ૧.૪ શિક્ષક અને સંશોધન
- ૨.૦ સંશોધન સમસ્યા પસંદગી
- ૨.૧ સંશોધન સમસ્યાની પસંદગી
- ૨.૨ સમસ્યાનું સમીક્ષકરણ
- ૨.૩ સંશોધન દરખાસ્તની રચના
- ૨.૪ સંશોધન સમસ્યા પસંદગી માટે ઉપયોગી સંદર્ભ પુસ્તકો, સામયિકો વર્તમાનપત્રો
- ૨.૫ શોધ નિબંધો, મહાનિબંધો અને સંશોધન સામયિકો
- ૩.૦ સંશોધનમાં ચલો અને ઉત્કલ્પનાઓ
- ૩.૧ ચલ : અર્થ, પ્રકારો, ચલોનું નિયંત્રણ
- ૩.૨ ઉત્કલ્પના : અર્થ, લક્ષણો, પ્રકારો, ચકાસણી
- ૩.૩ ઉત્કલ્પનામાં ચલોની રજૂઆત
- ૪.૦ સંશોધન ઉપકરણો
- ૪.૧ મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટી વિસ્તૃત સમજ
- ૪.૨ પ્રશ્નાવલિ વિસ્તૃત સમજ
- ૪.૩ મુલાકાત વિસ્તૃત સમજ
- ૪.૪ અવલોકન વિસ્તૃત સમજ
- ૪.૫ વલણ માપન : થર્સ્ટન અને લીકર્ટ પ્રયુક્તિઓ
- ૫.૦ સંશોધન અને કમ્પ્યુટર
- ૫.૧ સંશોધનમાં કમ્પ્યુટરના ઉપયોગો
- ૫.૨ સંશોધનમાં કમ્પ્યુટરનો ફાળો
- (અ) પૂર્વે થયેલા સંશોધનો અને સંબંધિત સાહિત્યની સમીક્ષા
- (બ) માહિતી પ્રક્રિયા પ્રકરણમાં
- (ક) સંશોધન અહેવાલ લેખન
- ૫.૩ સંશોધનમાં INFLIBNET નો ઉપયોગ

૨૦.૨.૧૦૧

સંદર્ભ પુસ્તકો

દેસાઈ, એચ. જી. અને દેસાઈ, કે. જી. (૧૯૯૭). સંશોધન પદ્ધતિઓ અને પ્રવિધિઓ (છઠ્ઠી આ.), અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય, ૧૯૯૭.

શાહ, દીપિકા બી. (૨૦૦૪). શૈક્ષણિક સંશોધન. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.

ઉચાટ, ડી. એ. (૨૦૦૪). માહિતી પર સંશોધન વ્યવહારો. રાજકોટ : લેખક

ઉચાટ, ડી. એ. (૨૦૦૪). સંશોધનની વિશિષ્ટ પદ્ધતિઓ. રાજકોટ : લેખક

દેસાઈ, હરીભાઈ જી. અને મનુભાઈ ડી. ત્રિવેદી (સં) (૧૯૯૨). સંશોધનના આયોજનની રૂપરેખા. રાજકોટ : સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી.

ઉચાટ, ડી. એ. જોષી, એચ. ઓ. દોંગા એન. એસ. અને અંબાસણા એ. ડી. (૧૯૯૮). સંશોધન અહેવાલનું લેખન તરીકે કરશો? રાજકોટ : નિજિજન સાયકો સેન્ટર

Assignment

૧. શૈક્ષણિક સંશોધનના સોપાનો સવિસ્તાર સમજાવો.
૨. સંશોધન દરખાસ્તની રચના સવિસ્તાર સમજાવો.
૩. સંશોધનમાં ચોલ અને ઉત્કલ્પનાઓ અંગેનો ખ્યાલ સ્પષ્ટ કરો.
૪. વિવિધ સંશોધન ઉપકરણો વિશે નોંધ લખો.
૫. સંશોધનમાં કમ્પ્યુટરનો ઉપયોગ સમજાવો.

SAURASHTRA UNIVERSITY - RAJKOT

M.A. EDUCATION

SEMSTER - 1

Paper - 2 : Education Psychology - 1

- ૧.૦ અધ્યયન-અધ્યાપન મનોવિજ્ઞાન પરિચય
- ૧.૧ અધ્યયન-અધ્યાપન પ્રક્રિયાની સંકલ્પના
- ૧.૨ અધ્યાપન મનોવિજ્ઞાન અર્થ
- ૧.૩ અધ્યાપન મનોવિજ્ઞાનનું સ્વરૂપ / વિકાસ
- ૧.૪ અધ્યાપન મનોવિજ્ઞાનના ઘટકો
- ૧.૫ અધ્યાપન મનોવિજ્ઞાનના સિદ્ધાંતો
- ૨.૦ અધ્યયન અંગે બોધાત્મકવાદી અને સમષ્ટિવાદી દ્રષ્ટિબિંદુઓ
- ૨.૧ જેરોમી બ્રુનરનો : અન્વેષણાત્મક અધ્યયન અને તેનું મૂલ્યાંકન
- ૨.૨ ડેવિડ આસુબેલનું અર્થપૂર્ણ અધ્યયન - પ્રકાર, જરૂરિયાત, મૂલ્યાંકન
- ૨.૩ જિન પિયાજેનો જ્ઞાનાત્મક વિકાસ સિદ્ધાંત - ઉચિતતા - સંબોધતા - શૈક્ષણિક અમલીકરણ
- ૨.૪ સમષ્ટિવાદી તરીકે કોહલર અને વર્ધીમરના અધ્યયન સિદ્ધાંતો, મૂલ્યાંકન અને શૈક્ષણિક મહત્વ
- ૩.૦ વલણ, સ્વરૂપ અને પરિવર્તન
- ૩.૧ વલણનો અર્થ અને સ્વરૂપ
- ૩.૨ વલણ અને વર્તન વચ્ચે સુસંગતતા, ફેસ્ટીન્જરનો જ્ઞાનાત્મક વિસંવાદિતાનો સિદ્ધાંત
- ૩.૩ વલણ પરિવર્તન પ્રક્રિયાના ઘટકો
- ૩.૪ વલણ પરિવર્તન પ્રક્રિયામાં શૈક્ષણિક વિનિયોગ
- ૪.૦ સંરચનાવાદ
- ૪.૧ સંરચનાવાદની સંકલ્પના / લાક્ષણિકતા
- ૪.૨ જીન લેઈવનું પરિસ્થિતિ અધ્યયન
- ૪.૩ સંરચનાવાદી અધ્યયન અને શિક્ષકની લાક્ષણિકતાઓ
- ૪.૪ સંરચનાવાદી અધ્યયન-પર્યાવરણનું સ્વરૂપ
- ૪.૫ સામાજિક સંરચનાવાદી કાર્યક્રમો
- ૫.૦ અધ્યાપન યોજનામાં જૂથ સંચાલનનો વિનિયોગ
- ૫.૧ જૂથ સંચાલનનો અર્થ - લાક્ષણિકતાઓ
- ૫.૨ જૂથ સંચાલનના પ્રકાર
- ૫.૩ જૂથ સંચાલનની આંતરક્રિયા
- ૫.૪ નેતાગીરીનો વિકાસ
- ૫.૫ વર્ગખંડ જૂથમાં સામાજિક સંબંધો, વર્ગખંડ જૂથનું સામાજિક સાંવેગિક વાતાવરણ
- ૫.૬ જૂથ સંચાલનની શૈક્ષણિક અગત્ય

સંદર્ભ પુસ્તકો

દોંગા નનુભાઈ (૧૯૯૫). અધ્યાપન મનોવિજ્ઞાન. રાજકોટ : નિજિજન સાયકો સેન્ટર.

દોંગા નનુભાઈ (૨૦૦૭). શિક્ષણનું મનોવિજ્ઞાન. રાજકોટ : નિજિજન સાયકો સેન્ટર.

શાહ ગુણવંત બી. (૧૯૭૮). શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાનમાં અધ્યયન મીમાંસા. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.

ભોગાયતા ચં. (૨૦૦૩). અધ્યાપન પ્રયોજિત મનોવિજ્ઞાન. અમદાવાદ : પાર્શ્વ પ્રકાશન.

દોંગા નનુભાઈ (૨૦૦૪). અધ્યયન અને અધ્યાપનનું સંરચનાવાદી મનોવિજ્ઞાન. રાજકોટ : નિજિજન સાયકો સેન્ટર.

દોંગા નનુભાઈ (૨૦૦૬). મનોવિજ્ઞાનિકો અને તેમના સિદ્ધાંતો. રાજકોટ : નિજિજન સાયકો સેન્ટર.

Assignment

૧. અધ્યાપન મનોવિજ્ઞાનના સિદ્ધાંતો સમજાવો.
૨. ડેવિડ આસુબેલનું અર્થપૂર્ણ અધ્યયન સમજાવો.
૩. વલણ પરિવર્તન પ્રક્રિયાના ઘટકો સમજાવો.
૪. સંરચનાવાદી અધ્યયન અને શિક્ષકની લાક્ષણિકતાઓ સમજાવો.
૫. જૂથ સંચાલનનો અર્થ, પ્રકાર અને લાક્ષણિકતાઓ સમજાવો.

SAURASHTRA UNIVERSITY - RAJKOT

M.A. EDUCATION

SEMSTER - 1

Paper - 3 : Philosophical Education - 1

- ૧.૦ શિક્ષણનાં તત્વજ્ઞાનનું સ્વરૂપ
- ૧.૧ શિક્ષણનાં તત્વજ્ઞાનની સંકલ્પના
- ૧.૨ તત્વજ્ઞાનની શાખાઓ
(૧) તત્ત્વમીમાંસા (૨) મૂલ્યામીમાંસા (૩) જ્ઞાનમીમાંસા
- ૧.૩ શિક્ષણ અને તત્વજ્ઞાનનો સંબંધ
- ૨.૦ તાત્ત્વિક, વિચારસરણીઓ અને શિક્ષણ
- ૨.૧ આદર્શવાદ
- ૨.૨ વાસ્તવવાદ
- ૨.૩ વ્યવહારવાદ
- ૨.૪ પ્રકૃતિવાદ
- ૨.૫ અસ્તિત્વવાદ
- નીચેના મુદ્દાઓને ધ્યાનમાં રાખીને..
- અંતિમ સત્યનું સ્વરૂપ
  - જ્ઞાન મેળવવાની રીત અને તેનું સ્વરૂપ
  - શિક્ષણ પદ્ધતિ
  - અભ્યાસક્રમ
  - શિક્ષક-વિદ્યાર્થી સંબંધ
- ૩.૦ મહાન, તત્ત્વચિંતકોના મતે શિક્ષણ
- ૩.૧ જહોન ડયૂઈ
- ૩.૨ સ્વામી વિવેકાનંદ
- ૩.૩ શ્રી અરવિંદ (જીવન કવન, શિક્ષણમાં વિશેષ પ્રદાન)
- ૪.૦ મૂલ્ય શિક્ષણ
- ૪.૧ મૂલ્યનો અર્થ, લક્ષણો અને પ્રકાર
- ૪.૨ વ્યક્તિગત, સામાજિક અને વૈશ્વિક મૂલ્યો અને તેના આંતરસંબંધો
- ૪.૩ મૂલ્ય શિક્ષણની સંકલ્પના અને અભિગમ
- ૪.૪ મૂલ્ય શિક્ષણમાં શૈક્ષણિક ફલિતાર્થો
- ૪.૫ મૂલ્ય શિક્ષણમાં નિષ્ફળતાનાં કારણો અને ઉપાયો

સંદર્ભ પુસ્તકો

જોષી, હ. ઓ. (૨૦૦૦). શૈક્ષણિક તત્વજ્ઞાન. રાજકોટ : લેખક.

જોષી, હો. ઓ. (૧૯૯૮). મૂલ્ય શિક્ષણ. રાજકોટ : લેખક

શાસ્ત્રી, જયેન્દ્ર દવે (૧૯૮૬). ભારતીય ચિન્તકોનું શિક્ષણ ચિંતન, અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.

શાસ્ત્રી, જયેન્દ્ર દવે (૧૯૯૧). કેળવણીના તાત્વિક આધારો. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.

ભટ્ટ, એમ. કે. (૧૯૮૫). શ્રી અરવિંદનું તત્વજ્ઞાન, અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.

ભાણદેવ (૧૯૯૮). ઉપનિષદ વિદ્યા. રાજકોટ : પ્રવિણ પ્રકાશન.

વ્યાસ, કે. સી. (૧૯૯૧). દિવ.આ. કેળવણીના સામાજિક પાયા. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.

જોષી, હ. (૨૦૦૬). કેળવણીના સામાજિક પાયા. રાજકોટ : લેખક

શાહ, બુદ્ધિચંદ્ર અને શાહ કૌશલ્યા. (૧૯૮૭) કેળવણીના સામાજિક પાયા. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.

મોલિયા, એમ. એસ. (૨૦૦૩). વિપર્યયા શિક્ષણ, રાજકોટ : સનરાઈઝ પબ્લી. કં.

Assignment

૧. તત્વજ્ઞાનની વિવિધ શાખાઓ વિસ્તાર સમજાવો.
૨. આદર્શવાદ અને વાસ્તવવાદ સવિસ્તાર સમજાવો.
૩. સ્વામી વિવેકાનંદના મતે શિક્ષણ વિશેનો ખ્યાલ સ્પષ્ટ કરો.
૪. મૂલ્યના પ્રકારો અને શૈક્ષણિક ફલિતાર્થો સ્પષ્ટ કરો.
૫. અસ્તિત્વવાદની વ્યાખ્યા આપો. પુસ્તકો ધ્યાનમાં રાખીને ત્રણે
(૧) અસ્તિત્વવાદનું સ્વરૂપ (૨) શિક્ષણ પદ્ધતિ (૩) શિક્ષક-વિદ્યાર્થી સંબંધ

SAURASHTRA UNIVERSITY - RAJKOT

M.A. EDUCATION

SEMSTER - 1

Paper - 4 : Communication Skill

૧.૦ પ્રત્યાયન કૌશલ્ય

- ૧.૧ માનવ પ્રત્યાયનની વ્યાખ્યા
- ૧.૨ પ્રત્યાયનનાં મોડેલ્સ (નમૂના)
- ૧.૩ પ્રત્યાયનનાં સિદ્ધાંતો
- ૧.૪ પ્રત્યાયન કૌશલ્ય : પ્રગટ સંદેશાનું વ્યવસ્થાપન
- ૧.૫ પ્રત્યાયન કૌશલ્ય : અપ્રગટ સંદેશા
- ૧.૬ પ્રતિભાવની અગત્યતા
- ૧.૭ અસરકારક પ્રત્યાયનના અવરોધો

૨.૦ પ્રત્યાયનના પ્રકારો

- ૨.૧ વ્યક્તિ વ્યક્તિ વચ્ચેનું પ્રત્યાયન
- ૨.૨ જૂથ પ્રત્યાયન
- ૨.૩ વિડીયો કોન્ફરન્સિંગ દ્વારા પ્રત્યાયન
- ૨.૪ ટેલીકોન્ફરન્સિંગ દ્વારા પ્રત્યાયન
- ૨.૫ સોસિયલ નેટવર્કિંગ દ્વારા પ્રત્યાયન

૩.૦ ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજી અને વેબનો ઉપયોગ

- ૩.૧ વ્યાખ્યાઓ અને પ્રસ્તાવના
- ૩.૨ કમ્પ્યુટરનો ઇતિહાસ
- ૩.૩ માહિતી પ્રોદ્યોગિકીનો ઉપયોગ
- ૩.૪ રેડીયો, ટેકરેકોર્ડરનો ઉપયોગ (પ્રત્યાયન માટે)
- ૩.૫ મોબાઇલ ફોન અને ઈ-કોમર્સના સાધનો

૪.૦ (પત્ર) અહેવાલ તૈયાર કરવા

- ૪.૧ અહેવાલ તૈયાર કરવા માટેની સામાન્ય માર્ગદર્શિકા
- ૪.૨ અહેવાલ લેખનની પદ્ધતિ
- ૪.૩ અહેવાલ લેખનના તબક્કા
- ૪.૪ લાંબા અહેવાલ
- ૪.૫ નાના અહેવાલ

પ.૦ માહિતી ક્રાંતિ

- પ.૧ માહિતીનો અર્થ, ગુણધર્મો, પ્રકારો, લક્ષણો
- પ.૨ ઈન્ટરનેટ દ્વારા માહિતીની પ્રાપ્તિ
- પ.૩ સંશોધનમાં માહિતીની ખાધ અને પૂરવણી
- પ.૪ માહિતીના સ્ત્રોત
(૧) લાયબ્રેરી (૨) મેગેઝીન (૩) ઈન્ટરનેટ (૪) News P
- પ.૫ SMS, MMS, E-mail, Voice Chat

સંદર્ભ પુસ્તકો

- અંબાસણા, એ. ડી. (૨૦૦૨). તમારા કમ્પ્યુટરને ઓળખો. શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, સૌરાષ્ટ્ર
- ઘેટીયા, એસ. એમ. અને મહેતા, પી.આર. (૨૦૦૮). કમ્પ્યુટર શિક્ષણ (MCQ). અમદાવાદ
- ..... (૨૦૦૭). કમ્પ્યુટર શિક્ષણ (પ્રશ્નોત્તર). અમદાવાદ : પ્રથમ પબ્લીકેશન.
- ..... (૨૦૦૭). કમ્પ્યુટર શિક્ષણ. અમદાવાદ : પ્રથમ પબ્લીકેશન
- જોષી, એચ. ઓ. (૨૦૦૭). અધ્યયન અધ્યાપન ટેકનોલોજી. રાજકોટ
- મહેતા, પી. આર. અને ભટ્ટ, એન. એન. (૨૦૦૬). કમ્પ્યુટર પરિચય. સોના પ્રકાશન,
- શાહ, ડી. બી. (૧૯૯૩), શૈક્ષણિક પ્રૌદ્યોગિકી. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.
- ..... (૧૯૯૩). શૈક્ષણિક પ્રૌદ્યોગિકી. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત

Assignment

૧. પ્રત્યાયનના સિદ્ધાંતો અને અસરકારક પ્રત્યાયનના અવરોધો સમજાવો.
૨. પ્રત્યાયનના પ્રકારો સમજાવો.
૩. વિવિધ ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજીના સાધનો વિશે ખ્યાલ આપો.
૪. અહેવાલ તૈયાર કરવાનો ખ્યાલ સ્પષ્ટ કરો.
૫. ઈન્ટરનેટ દ્વારા માહિતીની પ્રાપ્તિ શી રીતે કરી શકાય ?

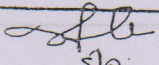
SAURASHTRA UNIVERSITY - RAJKOT

M.A. EDUCATION (External)

SEMSTER - 2

Paper - 1 : Research Methodology - 2

- ૬.૦ વ્યાપવિશ્વ અને નમૂના પસંદગી
- ૬.૧ વ્યાપવિશ્વ અને નમૂનો : અર્થ અને વ્યાખ્યા
- ૬.૨ નમૂનાની રચના, મોટો નમૂનો ક્યારે પસંદ કરવો
- ૬.૩ નમૂના પસંદગીનું મહત્વ અને સારા નમૂનાની લાક્ષણિકતાઓ
- ૬.૪ નમૂના પસંદગીની પદ્ધતિઓ
- (અ) સંભાવ્ય નમૂના પસંદગીની પદ્ધતિઓ
- (બ) અસંભાવ્ય / બિન સંભવ્ય નમૂના પસંદગી
- (ક) અન્ય પદ્ધતિઓ
- ૬.૫ નમૂનાનું કદ નક્કી કરવું, નમૂના પસંદગીમાં થતી ભૂલો
- ૭.૦ સંશોધન પદ્ધતિઓ
- ૭.૧ ઐતિહાસિક પદ્ધતિ
- (અ) અર્થ, વ્યાખ્યા, સંકલ્પના
- (બ) પ્રાથમિક અને ગૌણ સંદર્ભસ્થાનો
- (ક) સંદર્ભ સ્થાનોની સમીક્ષા
- (ડ) ઐતિહાસિક સંશોધનમાં અર્થઘટન
- ૭.૨ વર્ણનાત્મક સંશોધન
- (અ) શાખા સર્વેક્ષણ (બ) વ્યવસાય પૃથકકરણ
- (ક) દસ્તાવેજ સર્વેક્ષણ (ડ) જનમત સર્વેક્ષણ
- (ઈ) સામાજિક સર્વેક્ષણ
- ૭.૩ સંશોધનાત્મક અભ્યાસ
- (અ) વ્યક્તિ અભ્યાસ (બ) કારણ તુલનાત્મક અભ્યાસ
- (ક) સહસંબંધાત્મક અભ્યાસ
- ૭.૪ વિકાસાત્મક અભ્યાસો
- (અ) લંબગત અને આડછેદી અભ્યાસો
- (બ) પ્રવાહલક્ષી અભ્યાસો
- ૮.૦ પ્રાયોગિક સંશોધન
- ૮.૧ પ્રાયોગિક સંશોધનની વિભાવના, અંકુશ મેળવવાની રીતો
- ૮.૨ પ્રાયોગિક યોજના પસંદ કરવાના આધારો
- ૮.૩ આંતરિક અને બાહ્ય પ્રમાણભૂતતાને અસર કરતાં પરિબળો
- ૮.૪ પ્રાયોગિક સંશોધનનાં સોપાનો
- ૮.૫ પ્રાયોગિક યોજના

ડી.જી.
શિક્ષણ (પા વિદ્યામંડળ)

૯.૦ ગુણાત્મક સંશોધન

- ૯.૧ ગુણાત્મક સંશોધનની વિભાગના
- ૯.૨ ગુણાત્મક સંશોધનની પદ્ધતિઓ : એથનોગ્રાફિક, કથા
- ૯.૩ ગુણાત્મક સંશોધન માટેનાં મહત્વનાં ઉપકરણો
- ૯.૪ ગુણાત્મક સંશોધનમાં પૃથકકરણ, અર્થઘટન અને પ્રમાણીકરણ
- ૯.૫ ગુણાત્મક સંશોધનના સંદર્ભમાં દરખાસ્ત, અહેવાલ અને સંશોધકની લાભ

૧૦.૦ માહિતીની માપનકક્ષાઓ

- ૧૦.૧ ઓળખ માપનકક્ષા
- ૧૦.૨ અનુક્રમ માપનકક્ષા
- ૧૦.૩ અંતરાલ માપનકક્ષા
- ૧૦.૪ ગુણોત્તર માપનકક્ષા
- ૧૦.૫ વિવિધ માપનકક્ષાઓ અને ગુણધર્મો

સંદર્ભ પુસ્તકો

- દેસાઈ, એચ. જી. અને દેસાઈ, કે. જી. (૧૯૯૭). સંશોધન પદ્ધતિઓ અને પ્રવિધિઓ (દ્વિતીય ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય, ૧૯૯૭).
- શાહ, દીપિકા બી. (૨૦૦૪). શૈક્ષણિક સંશોધન. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ ઉચાટ, ડી. એ. (૨૦૦૪). માહિતી પર સંશોધન વ્યવહારો. રાજકોટ : લેખક
- ઉચાટ, ડી. એ. (૨૦૦૪). સંશોધનની વિશિષ્ટ પદ્ધતિઓ. રાજકોટ : લેખક
- દેસાઈ, હરીભાઈ જી. અને મનુભાઈ ડી. ત્રિવેદી (સં) (૧૯૮૨). સંશોધનના આયોજન યુનિવર્સિટી.
- ઉચાટ, ડી. એ. જોષી, એચ. ઓ. દોંગા એન. એસ. અને અંબાસણા એ. ડી. (૧૯૯૮). સંશોધન કરશો ? રાજકોટ : નિજિજન સાયકો સેન્ટર

Assignment

૧. નમૂના પસંદગીની વિવિધ પદ્ધતિઓ સમજાવો.
૨. સંશોધનની કોઈપણ બે પદ્ધતિઓ સમજાવો.
૩. પ્રાયોગિક સંશોધન પદ્ધતિ સમજાવો.
૪. ગુણાત્મક સંશોધન પદ્ધતિનો ખ્યાલ સ્પષ્ટ કરો.
૫. માહિતીની વિવિધ માપનકક્ષાઓ સમજાવો.

SAURASHTRA UNIVERSITY - RAJKOT

M.A. EDUCATION

SEMSTER - 2

Paper - 2 : Education Psychology - 2

૬.૦ અધ્યયન-અધ્યાપન પ્રક્રિયા

૬.૧ અધ્યયન-અધ્યાપન પ્રક્રિયાની સંકલ્પના

૬.૨ અધ્યાપનની સંકલ્પનામાં પરિવર્તન

૬.૩ કેરોલોનું શાળા અધ્યયન મોડલ

૬.૪ સ્વેવિનનું અસરકારક અધ્યાપનનું મોડેલ (QAAT)

૭.૦ ઉચ્ચકક્ષાની વિચાર પ્રક્રિયાઓ

૭.૧ જ્ઞાનાત્મક પ્રક્રિયાઓનું શિક્ષણ / સ્વરૂપ

૭.૨ સમસ્યા ઉકેલનો અર્થ

૭.૩ સમસ્યા ઉકેલના પ્રકારો, પ્રયુક્તિ, અવરોધક પરિબલો, શિક્ષણ

૭.૪ સર્જનાત્મક અને તેનું સ્વરૂપ, ઘટકો, સર્જનાત્મક બાળકો, વિકાસ માટેની પ્રયુક્તિઓ

૭.૫ અધિબોધની સંકલ્પના, સ્વરૂપ, શૈક્ષણિક ઉપયોગ

૮.૦ વ્યક્તિત્વ

૮.૧ વ્યક્તિત્વનો અર્થ / સંકલ્પના

૮.૨ વ્યક્તિત્વ વિકાસ પર અસર કરતાં પરિબલો

૮.૩ કાર્લ રોજર્સનો 'સ્વ' સિદ્ધાંત અને મેસ્લોની સ્વવાસ્તવિકીકરણ સિદ્ધાંત

૮.૪ 'મોટા પાંચ' અવયવોનો સિદ્ધાંત

૮.૫ મનોવિશ્લેષણનો સિદ્ધાંત અને સ્વ-બચાવ પ્રયુક્તિઓ

૮.૬ વ્યક્તિગત ભિન્નતાની સંકલ્પના, અસર કરતાં પરિબલો અને શૈક્ષણિક ફલિતાર્થો

૯.૦ અધ્યાપન યોજના - અધ્યાપનના ભિન્ન મોડલ

૯.૧ અધ્યાપન મોડલ્સ અર્થ, લાક્ષણિકતા, મહત્વ

૯.૨ અધ્યાપન મોડલ્સનું વર્ગીકરણ

૯.૩ એડવાન્સ ઓર્ગેનાઈઝર મોડલ

૯.૪ આગમનાત્મક વિચાર મોડલ (હિલ્ડા ટાબા)

૧૦.૦ માહિતી સંસ્કરણ સિદ્ધાંત

૧૦.૧ માહિતી સંસ્કરણનું સોપાનિક મોડેલ

૧૦.૨ સાંવેદનિક સમૃતિ અને તેના પ્રકારો

૧૦.૩ લઘુ અવધિ સ્મૃતિ, સ્વરૂપ, કાર્યો

૧૦.૪ કાર્યશીલ સ્મૃતિ

૧૦.૫ દીર્ઘ અવધિ સ્મૃતિ, પ્રકારો, માહિતીનું દીર્ઘ અવધિ સ્મૃતિમાં સ્થળાંતર, પુનઃપ્રાપ્તિ

૧૦.૬ વિસ્મરણ અર્થ, પ્રકાર

૧૦.૭ માહિતી સંસ્કરણમાં સ્મૃતિ વધારવાના અને વિસ્મરણ ઘટાડવામાં ઉપયોગ

૧૦.૮ માહિતી સંસ્કરણનું મૂલ્યાંકન

સંદર્ભ પુસ્તકો

દોંગા નનુભાઈ (૧૯૯૫). અધ્યાપન મનોવિજ્ઞાન. રાજકોટ : નિજિજન સાયકો સેન્ટર.

દોંગા નનુભાઈ (૨૦૦૭). શિક્ષણનું મનોવિજ્ઞાન. રાજકોટ : નિજિજન સાયકો સેન્ટર.

શાહ ગુણવંત બી. (૧૯૭૮). શૈક્ષણિક મનોવિજ્ઞાનમાં અધ્યયન મીમાંસા. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ.

ભોગાયતા ચં. (૨૦૦૩). અધ્યાપન પ્રયોજિત મનોવિજ્ઞાન. અમદાવાદ : પાર્શ્વ પ્રકાશન.

દોંગા નનુભાઈ (૨૦૦૪). અધ્યયન અને અધ્યાપનનું સંરચનાવાદી મનોવિજ્ઞાન. રાજકોટ : નિજિજન સાયકો સેન્ટર.

દોંગા નનુભાઈ (૨૦૦૬). મનોવિજ્ઞાનિકો અને તેમના સિદ્ધાંતો. રાજકોટ : નિજિજન સાયકો સેન્ટર.

Assignment

૧. સ્લેવિનનું અસરકારક અધ્યાપનનું મોડેલ સમજાવો.
૨. ઉચ્ચકક્ષાની વિચાર પ્રક્રિયાઓ સમજાવો.
૩. વ્યક્તિત્વ વિકાસ પર અસર કરતાં પરિબલ સમજાવો.
૪. અધ્યાપન મોડલ્સ અર્થ, લાક્ષણિકતા અને મહત્વ સમજાવો.
૫. વિસ્મરણનો અર્થ અને પ્રકારો સમજાવો.

SAURASHTRA UNIVERSITY - RAJKOT
M.A. EDUCATION
SEMSTER - 2

Paper - 3 : Guidance & Counselling - 1

- ૧.૦ માર્ગદર્શનનું સ્વરૂપ (સંકલ્પના, વ્યાખ્યા, માર્ગદર્શનની જરૂરિયાત)
- ૧.૧ માર્ગદર્શન ચળવળનો ઇતિહાસ
- ૧.૨ માર્ગદર્શનની સંકલ્પના
- ૧.૩ માર્ગદર્શનની વ્યાખ્યાઓ
- ૧.૪ માર્ગદર્શનની જરૂરીયાત
- ૧.૫ માર્ગદર્શનના પ્રકારો
- ૨.૦ માર્ગદર્શન સેવાઓ માટેની સંસ્થાઓ
- ૨.૧ ઘર
- ૨.૨ શાળા શિક્ષકો અને આચાર્યોની ભૂમિકા
- ૨.૩ સામુદાયિક સંસ્થાઓ
- ૨.૪ તબીબી સંસ્થાઓ
- ૨.૫ સમૂહ માધ્યમો - વર્તમાનપત્રો, સામયિકો, રેડિયો, ટેલિવિઝન
- ૨.૬ રાજ્યમાહિતી બ્યૂરોની ભૂમિકા
- ૩.૦ જૂથ માર્ગદર્શન
- ૩.૧ જૂથ સંચલનનો અર્થ
- ૩.૨ જૂથ માર્ગદર્શનના હેતુઓ
- ૩.૩ જૂથના પ્રકારો
- ૩.૪ જૂથ માર્ગદર્શનની પ્રયુક્તિઓ
- વર્ગખંડ વાર્તાલાપો
  - જૂથ ચર્ચા
  - સમાજનાટ્ય
  - પાઠ ભજવવો
  - કારકિર્દી પરિષદ

૪.૦ સલાહદર્શનનો પરિચય

- ૪.૧ વ્યાખ્યા, સંકલ્પનાઓ અને પાયાના ઘટકો
- ૪.૨ સલાહદર્શન, સલાહ, શિક્ષણ અને મનોચિકિત્સાથી શી રીતે જુદું પડે છે ?
- ૪.૩ સલાહદર્શન પ્રક્રિયાના પાયાના ઘટકો
- ૪.૪ સલાહદર્શન પ્રક્રિયાનું આયોજન / સોંપાનો
- ૪.૫ જૂથ સલાહદર્શન
- ૪.૬ સલાહદર્શનના સિદ્ધાંતો

૫.૦ કાર્ય સંતોષ

- ૫.૧ કાર્યસંતોષનો અર્થ અને વ્યાખ્યા
- ૫.૨ કાર્યસંતોષનું મહત્વ અને સલાહકારની ભૂમિકા
- ૫.૩ કાર્યસંતોષને અસર કરતા પરિબળો
- ૫.૪ કાર્યસંતોષ વધારવાના ઉપાયો

સંદર્ભ પુસ્તકો

- દોંગા, એન. એસ. (૨૦૦૦). ભારત અને અમેરિકામાં માર્ગદર્શન અને સલાહદર્શન વ્યવસ્થા. રાજકોટ : નિજિજન સાયકો સેન્ટર.
- અંબાસજ્ઞા, એ. ડી. (૨૦૦૭). સલાહદર્શન. રાજકોટ : લેખક
- દેસાઈ, કે. જી. (૨૦૦૦). મનોવૈજ્ઞાનિક માપન. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.
- દેસાઈ, કે. જી. (૧૯૮૧). શૈક્ષણિક અને વ્યાવસાયિક માર્ગદર્શનની પ્રવિધિઓ. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.

Assignment

૧. માર્ગદર્શન ચળવળનો ઇતિહાસ અને માર્ગદર્શનની જરૂરીયાત વર્ણવો.
૨. માર્ગદર્શન સેવાઓ માટેની સંસ્થાઓનો ખ્યાલ આપો.
૩. જૂથ માર્ગદર્શનની વિવિધ પ્રયુક્તિઓ સમજાવો.
૪. સલાહદર્શન પ્રક્રિયાના પાયાના ઘટકો સમજાવો.
૫. કાર્યસંતોષને અસર કરતા પરિબળો અને કાર્યસંતોષ વધારવાના ઉપાયો સમજાવો.

SAURASHTRA UNIVERSITY - RAJKOT

M.A. EDUCATION

SEMSTER - 2

Paper - 4 : Psychological Testing - 1

- ૧.૦ મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીનો પરિચય
- ૧.૧ મનોવૈજ્ઞાનિક માપનનો ઇતિહાસ
- ૧.૨ મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીની વ્યાખ્યા, લક્ષણો
- ૧.૩ મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીઓના પ્રકાર
- ૧.૪ કસોટી વાપરનારની આચારસંહિતા
- ૧.૫ મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીના ઉપયોગ
- ૨.૦ કસોટીની વિશ્વસનીયતા અને યથાર્થતા
- ૨.૧ વિશ્વસનીયતાનો અર્થ, લક્ષણો, પ્રકારો
- ૨.૨ યથાર્થતાનો અર્થ, લક્ષણો, પ્રકાર
- ૨.૩ માનાંકનો અર્થ, લક્ષણ
- ૨.૪ માનાંકના પ્રકાર
- ૨.૫ માનાંકની વિવિધ પદ્ધતિઓ
- ૩.૦ કસોટીની રચના
- ૩.૧ કસોટીનો હેતુ, સંકલ્પના
- ૩.૨ પ્રારંભિક રચના
- ૩.૩ પૂર્વ પ્રારંભિક અજમાયશ
- ૩.૪ પ્રારંભિક અજમાયશ
- ૩.૫ કલમ પૃથકકરણ
- ૩.૬ અંતિમ કસોટી
- ૩.૭ કસોટી રચતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાની સાવધાનીઓ
- ૩.૮ માર્ગદર્શિકા
- ૪.૦ કસોટીના પરિણામોની આલેખાત્મક રજૂઆત અને અંકશાસ્ત્રીય પૃથકકરણ
(માત્ર સંકલ્પનાઓ ગણતરી નહિ)
- ૪.૧ માહિતીની સારણી
- ૪.૨ આલેખ દ્વારા કસોટી પરિણામની જાહેરાત : સંભાલેખ, આવૃત્તિ બહુકોણ, ઓજાઈવ અને સમઘારણ સંભવ વકરેખા (અર્થ, લક્ષણ, ઉપયોગ, મર્યાદા)

- ૪.૩ મધ્યવર્તી સ્થિતિના માપો
- ૪.૪ શલિમતાનાં માપો
- ૪.૫ સહસંબંધનો અર્થ, પ્રકાર, અર્થઘટન
- ૪.૬ આંશિક અને બહુયલીય સહસંબંધાંકની પૂર્વધારણાઓ
- ૪.૭ સહવિચરણ પૃથકકરણની સંકલ્પના
- ૪.૮ પ્રાયલીય અને અપ્રાયલીય કસોટીનો અર્થ, ઉપયોગ, તુલના

૫.૦ શૈક્ષણિક માપન

- ૫.૧ શૈક્ષણિક માપનના હેતુઓ
- ૫.૨ પ્રમાણિત કસોટીનું સ્વરૂપ, ઉપયોગ
- ૫.૩ પ્રમાણિત કસોટીઓનું સંચાલન
- ૫.૪ પ્રમાણિત કસોટીના નામ અને સમજૂતી
- ૫.૫ શૈક્ષણિક માપનની ઉપયોગીતા

સંદર્ભ પુસ્તકો

- ઉચાટ, ડી. એ. (૨૦૦૪). માહિતી પર સંશોધન વ્યવહારો. રાજકોટ : લેખક
- દેસાઈ, કે. જી. (૨૦૦૦). મનોવૈજ્ઞાનિક માપન. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બાદ.
- શાહ, દીપિકા બી. (૨૦૦૪). શૈક્ષણિક સંશોધન. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ

Assignment

૧. મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીઓના પ્રકાર અને ઉપયોગો સમજાવો.
૨. વિશ્વસનીયતા અને યથાર્થતાના પ્રકારો સમજાવો.
૩. કસોટીની સંરચના કેવી રીતે કરશો સવિસ્તાર સમજાવો.
૪. કસોટીના પરિણામોની અંકશાસ્ત્રીય પૃથકકરણ માટે કઈ ગણતરીઓ અગત્યની છે સમજાવો.
૫. શૈક્ષણિક માપનના હેતુઓ અને તેની ઉપયોગીતા સમજાવો.

સાચી શિક્ષણ મેળવવા માટે. ૦૧.૦૮.૨૦૧૪

SAURASHTRA UNIVERSITY

RAJKOT – INDIA

**Re-Accredited
Grade B by NAAC
(CGPA 2.93)**

FACULTY OF ARTS

SYLLABUS FOR

M.A. (Education) (External)

Semester III - IV

Effective from June – 2014

Saurashtra University
University Campus, Rajkot – 360 005,
Gujarat, India.

Website : www.saurashtrauniversity.edu

એમ.એ. (એજ્યુકેશન) સેમેસ્ટર - ૩ નું પ્રશ્નપત્ર માળખું

પ્રસ્તાવના :

પ્રવર્તમાન સમયમાં સ્નાતક-અનુસ્નાતક થયેલા વિદ્યાર્થીઓએ શાળા-કોલેજમાં શિક્ષક-પ્રાધ્યાપક થવા માટે અનુસ્નાતક પદવી ઉપરાંત વિવિધ પ્રકારની યોગ્યતા કસોટીઓ (NET, GSET, TET, TAT) પસાર કરવાની હોય છે.

હાલમાં આ પરીક્ષાનું નિયત થયેલું માળખું એવા પ્રકારનું છે કે જેમાં વિદ્યાર્થીઓએ બહુવિકલ્પ પ્રકારના પ્રશ્નોના જવાબ આપવાના હોય છે. એમ.એ. (એજ્યુકેશન) થનાર વિદ્યાર્થીઓ પણ ભવિષ્યમાં આ પ્રકારની પરીક્ષાઓ આપવાના છે. વિદ્યાર્થીઓની આ જરૂરીયાતને ધ્યાને લઈ અનુસ્નાતક કક્ષાએ જ વિદ્યાર્થીઓને બહુવિકલ્પ પ્રકારના પ્રશ્નો સમજવા અને તેના જવાબો આપવા માટે જરૂરી મહાવરો કેળવાય તે હેતુથી આ સેમેસ્ટરમાં પ્રશ્નપત્રના માળખામાં ૪૦ ગુણના પ્રશ્નો બહુવિકલ્પ પ્રકારના પ્રશ્નો પૂછવાનો નિર્ણય કરાયો છે. આ વાતને ધ્યાને લઈ આ સેમેસ્ટરમાં પ્રશ્નપત્રનું માળખું નીચે મુજબ મુજબનું રહેશે.

- પ્રશ્ન - ૧ નીચે આપેલા બહુવિકલ્પ પ્રકારના પ્રશ્નોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી સાચો ઉત્તર આપો.
(દરેક પ્રશ્નના ૧ માર્ક) (૨૪ ગુણ)
- પ્રશ્ન - ૨ નીચે આપેલા બહુવિકલ્પ પ્રકારના પ્રશ્નોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી સાચો ઉત્તર આપો. (કેટલાક સંજોગોમાં નાની ગણતરીના દાખલા પૂછી શકાશે) (દરેક પ્રશ્નના ૨ માર્ક) (૧૬ ગુણ)
- પ્રશ્ન - ૩ આપેલ પ્રશ્નના સવિસ્તાર ઉત્તર આપો. (દરેક પ્રશ્નના ૧૦ ગુણ) (કુલ પાંચ પ્રશ્નો પૂછવામાં આવશે જેમાંથી ત્રણ પ્રશ્નોના ઉત્તર આપવાના રહેશે) (૩૦ ગુણ)

SAURASHTRA UNIVERSITY - RAJKOT

M.A. EDUCATION

SEMSTER - 3

Paper - 1 : RESEARCH METHODOLOGY - 3

૧.૦ આંકડાશાસ્ત્રીય સંકલ્પનાઓ

- ૧.૧ સ્વતંત્ર ચલ, પરતંત્ર ચલ અને અંકુશિત ચલ, સતત અને અસતત માહિતી
- ૧.૨ સહસંબંધિત માહિતી અને અસહસંબંધિત માહિતી, વ્યાપવિશ્વ, નમૂનો, પ્રાયલ અને સાંખ્યિકી
- ૧.૩ વર્ણનાત્મક આંકડાશાસ્ત્ર અને અર્થઘટનાત્મક આંકડાશાસ્ત્ર
- ૧.૪ નમૂનાની પ્રમાણભૂલ, સાર્થકતા કક્ષા, સ્વાતંત્ર્ય સંખ્યા, મધ્યવર્તીકદ પ્રમેય, શૂન્ય ઉત્કલ્પના
- ૧.૫ પ્રકાર-૧ અને પ્રકાર-૨ ની ભૂલો, એક પુચ્છી અને દ્વિપુચ્છી કસોટીઓ, પ્રાયલીય અને અપ્રાયલીય કસોટીઓ, કસોટીની શક્તિ

૨.૦ આંકડાશાસ્ત્રીય પ્રયુક્તિની પસંદગી

- ૨.૧ માહિતી પૃથકકરણ અને આંકડાશાસ્ત્ર
- ૨.૨ માહિતી પૃથકકરણ માટે ઉચિત આંકડાશાસ્ત્રીય પ્રયુક્તિની પસંદગીના આધારો
- ૨.૩ અર્થસૂચકતાની કસોટી : ટી-કસોટી, વિચરણ પૃથકકરણ, Z - કસોટી, કાઈ વર્ગ કસોટી, મધ્યસ્થ કસોટી
- ૨.૪ સહસંબંધાંક શોધવાની પદ્ધતિઓ
(નોંધ : આ પ્રકરણમાંથી ગણતરીને લગતા પ્રશ્નો અભ્યાસક્રમનો ભાગ રહેશે.)

૩.૦ સંશોધન અહેવાલ લેખન - ૧

- ૩.૧ સંશોધન અહેવાલનું માળખું
- ૩.૨ સંશોધન અહેવાલની લેખનશૈલી
- ૩.૩ પ્રારંભિક અને આધાર સાહિત્યની રજૂઆત
- ૩.૪ સંશોધનમાં નિષ્ણાંતોના અભિપ્રાય

૪.૦ સંશોધન અહેવાલ લેખન - ૨

- ૪.૧ સંશોધન સમસ્યાના પરિચયનું અહેવાલ લેખન
- ૪.૨ સંબંધિત સાહિત્યની સમીક્ષાનું અહેવાલ લેખન
- ૪.૩ સંશોધન યોજના અને તેના આધારોનું અહેવાલ લેખન
- ૪.૪ માહિતીના પૃથકકરણ અને અર્થઘટનનું અહેવાલ લેખન
- ૪.૫ પરિણમો અને ભાવિ સંશોધનો માટેની ભલામણોનું અહેવાલ લેખન

પ.૦ સંશોધન અહેવાલ લેખન - ૩

- પ.૧ પાદનોંધ
પ.૨ સંદર્ભસૂચિ
પ.૩ વિવિધ સાહિત્યના સંદર્ભમાં પાદનોંધ અને સંદર્ભસૂચિ
પ.૪ પાદનોંધમાં સંક્ષેપીકરણ
પ.૫ ટાઈપીંગ, અવતરણો, હાંસિયા, સારણીઓ, આકૃતિઓ, આલેખો
પ.૬ સંશોધન અહેવાલનું મૂલ્યાંકન

સંદર્ભ પુસ્તકો

- દેસાઈ, એચ. જી. અને દેસાઈ, કે. જી. (૧૯૯૭). સંશોધન પદ્ધતિઓ અને પ્રવિધિઓ (છઠ્ઠી આ.), અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય, ૧૯૯૭.
- શાહ, દીપિકા બી. (૨૦૦૪). શૈક્ષણિક સંશોધન. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.
- ઉચાટ, ડી. એ. (૨૦૦૪). માહિતી પર સંશોધન વ્યવહારો. રાજકોટ : લેખક
- ઉચાટ, ડી. એ. (૨૦૦૪). સંશોધનની વિશિષ્ટ પદ્ધતિઓ. રાજકોટ : લેખક
- દેસાઈ, હરીભાઈ જી. અને મનુભાઈ ડી. ત્રિવેદી (સં) (૧૯૮૨). સંશોધનના આયોજનની રૂપરેખા. રાજકોટ : સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી.
- ઉચાટ, ડી. એ. જોષી, એચ. ઓ. દોંગા એન. એસ. અને અંબાસજા એ.ડી. (૧૯૯૮). સંશોધન અહેવાલનું લેખન શી રીતે કરશો ? રાજકોટ : નિજિજન સાયકો સેન્ટર

Assignment

૧. પાદનોંધ અને સંદર્ભસૂચિ સવિસ્તાર સમજાવો.
૨. સંશોધન અહેવાલનું માળખું સમજાવો.
૩. સંશોધન અહેવાલના વિવિધ પ્રકરણોનો ખ્યાલ આપો.
૪. વર્ણનાત્મક આંકડાશાસ્ત્ર અને અર્થઘટનાત્મક આંકડાશાસ્ત્ર સમજાવો.
૫. પ્રાચલીય કસોટી અને અપ્રચલીય કસોટીઓ ઉદાહરણ સાથે સમજાવો.

SAURASHTRA UNIVERSITY - RAJKOT
M.A. EDUCATION
SEMSTER - 3

Paper - 2 : Philosophical Education - 2

૧.૦ શિક્ષણનું સમાજશાસ્ત્ર

- ૧.૧ શૈક્ષણિક સમાજશાસ્ત્રનો અર્થ, ઘટકો, હેતુઓ, વિષયવસ્તુ
- ૧.૨ શૈક્ષણિક સમાજશાસ્ત્રના કાર્યો
- ૧.૩ સમાજશાસ્ત્ર અને શિક્ષણશાસ્ત્રનો પારસ્પરિક સંબંધ
- ૧.૪ સમાજની એક પેટા વ્યવસ્થા, શિક્ષણનાં લક્ષણો

૨.૦ શિક્ષણ અને સમાજ

- ૨.૧ સમાજનો અર્થ, સામાજિકરણનો અર્થ અને સમાજમાં ફાળો
- ૨.૨ સામાજિકીકરણ અને શિક્ષણ
- ૨.૩ સામાજિકીકરણમાં આવતી મુશ્કેલીઓ
- ૨.૪ શિક્ષણની સમાજ અને સમાજની શિક્ષણ પર થતી અસરો
- ૨.૫ કેળવણી અને સામાજિક જૂથ : જૂથનો અર્થ, પ્રકાર

૩.૦ શિક્ષણમાં સામાજિક વર્ગો અને સામાજિક ભાગીદારી

- ૩.૧ સામાજિક વર્ગનો અર્થ, પરિભળો
- ૩.૨ સામાજિક વર્ગના સંદર્ભમાં : શિક્ષણનું કાર્ય, વિકાસની તકો, શિક્ષણ પર અસર
- ૩.૩ સામાજિક ભાગીદારી : અર્થ, સ્વરૂપ, સ્પર્શતા પરિભળો
- ૩.૪ સામાજિક ભાગીદારીને અસરકરતા નકારાત્મક પરિભળો

૪.૦ સંસ્કૃતિ, સામાજિક ગતિશીલતા, આધુનિકીકરણ, સામાજિક પરિવર્તનનો શિક્ષણ સાથે સંબંધ

- ૪.૧ સંસ્કૃતિ : અર્થ, કેળવણી વચ્ચેનો સંબંધ
- ૪.૨ સામાજિક ગતિશીલતા : અર્થ, સ્વરૂપો, જવાબદાર બાબતો, શિક્ષણમાં પ્રદાન
- ૪.૩ આધુનિકીકરણ : અર્થ, લક્ષણો, સ્વરૂપ, પરિભળો
- ૪.૪ સામાજિક પરિવર્તન : અર્થ, લક્ષણો, પ્રેરકબળો

૫.૦ સામાજિક, આર્થિક તથા રાજકીય વ્યવસ્થાતંત્ર અને શિક્ષણ

- ૫.૧ સમાજવ્યવસ્થા અને શિક્ષણ : ખેતી પ્રધાન, ઔદ્યોગિક, આર્થિક વ્યવસ્થાતંત્ર અને શિક્ષણ
- ૫.૨ વિકસિત, વિકાસશીલ, અર્ધવિકસિત દેશો અને શિક્ષણ
- ૫.૩ રાજકીય, સરમુખત્યારશાહી, સામ્યવાદી વિચારસરણી અને શિક્ષણ
- ૫.૪ લોકશાહી અને શિક્ષણ : હેતુઓ, સ્વરૂપ, શિક્ષણ વ્યવસ્થાતંત્ર

સંદર્ભ પુસ્તકો

વ્યાસ, કે. સી. (૧૯૯૧). દિવ.આ.કેળવણીના સામાજિક પાયા. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.

જોષી, હ. (૨૦૦૬). કેળવણીના સામાજિક પાયા. રાજકોટ : લેખક

શાહ, બુદ્ધિચંદ્ર અને શાહ કૌશલ્યા. (૧૯૮૭) કેળવણીના સામાજિક પાયા. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.

Assignment

૧. શૈક્ષણિક સમાજશાસ્ત્રનો અર્થ, ઘટકો, હેતુઓ, વિષયવસ્તુ અને કાર્યો સવિસ્તાર સમજાવો.
૨. સામાજિકરણનો અર્થ, સમાજમાં ફાળો, મુશ્કેલીઓ સવિસ્તાર સમજાવો.
૩. સામાજિક વર્ગનો અર્થ, પરિભળો, શિક્ષણનું કાર્ય અને શિક્ષણ પર થતી અસરો સવિસ્તાર સમજાવો.
૪. સંસ્કૃતિ, સામાજિક ગતિશીલતા, આધુનિકીકરણ અને સામાજિક પરિવર્તન સવિસ્તાર સમજાવો.
૫. સામાજિક, આર્થિક તથા રાજકીય વ્યવસ્થાતંત્ર વિશે નોંધ લખો.

SAURASHTRA UNIVERSITY - RAJKOT

M.A. EDUCATION

SEMSTER - 3

Paper - 3 : Guidance & Counselling - 2

૧.૦ અસાધારણ બાળકોનું માર્ગદર્શન

૧.૧ અસાધારણતાનું સ્વરૂપ અને હદ

૧.૨ અસાધારણ બાળકોના પ્રકાર

૧.૩ શારીરિક અપંગ, પ્રતિભાશાળી, મંદબુદ્ધિ અને વ્યક્તિત્વમાં વિચલિત બાળકો માટે માર્ગદર્શન સેવાઓ

૨.૦ સલાહદર્શન પ્રક્રિયા

૨.૧ સલાહદર્શનના અભિગમો

→ દિશાસૂચક સલાહદર્શન

→ બિનદિશાસૂચક સલાહદર્શન

→ સમન્વયકારી સલાહદર્શન

૨.૨ સલાહદર્શન મુલાકાત

→ અર્થ

→ પ્રકારો

→ સલાહદર્શન મુલાકાતનું આયોજન

→ ગોઠવણી

→ શરતો

૩.૦ અસીલ અંગેની માહિતીનું એકત્રીકરણ

૩.૧ આત્મનિવેદન

→ વૈયક્તિક માહિતીપત્રક, આત્મકથા, રોજનીશી

૩.૨ અવલોકન

→ ક્રમમાપદંડ, ઓળખયાદી, પ્રસંગનોંધ

૩.૩ અન્ય પ્રયુક્તિઓ

→ સામાજિકતામિતી

→ વ્યક્તિ અભ્યાસ

૩.૪ સંગૃહિત પ્રગતિપત્રક

→ અર્થ

→ માળખું

→ ઉપયોગો

૪.૦ વ્યવસાયોની પસંદગી અને વિકાસ

- ૪.૧ વ્યવસાય પસંદ કરવાના માપદંડો
- ૪.૨ ગુણ - અવયવ સિદ્ધાંત
- ૪.૩ વ્યવસાયિક વિકાસના સિદ્ધાંત
- ૪.૪ વ્યવસાયિક વિઘટનના ઘટકો

૫.૦ સલાહસેવા

- ૫.૧ સલાહસેવાના ઉદ્દેશ્ય
- ૫.૨ સલાહસેવાને અસર કરતા પરિબળો
- ૫.૩ સલાહસેવાના પગથિયા
- ૫.૪ સલાહકારકના ગુણો
- ૫.૫ અભ્યાસકારના કાર્યો
- ૫.૬ સલાહસેવા અને અનુકાર્ય

સંદર્ભ પુસ્તકો

- દોંગા, એન. એસ. (૨૦૦૦). ભારત અને અમેરિકામાં માર્ગદર્શન અને સલાહદર્શન વ્યવસ્થા. રાજકોટ : નિજિજન સાયકો સેન્ટર.
- અંબાસણા, એ. ડી. (૨૦૦૭). સલાહદર્શન. રાજકોટ : લેખક
- દેસાઈ, કે. જી. (૨૦૦૦). મનોવૈજ્ઞાનિક માપન. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.
- દેસાઈ, કે. જી. (૧૯૮૧). શૈક્ષણિક અને વ્યાવસાયિક માર્ગદર્શનની પ્રવિધિઓ. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય.

Assignment

૧. અસાધારણ બાળકોના પ્રકારો સમજાવો.
૨. સલાહદર્શનના વિવિધ અભિગમો સમજાવો.
૩. અસીલ અંગેની માહિતી એકત્રીકરણ માટેની આત્મનિવેદન, અવલોકન અને સામાજિકતામીતિ પ્રયુક્તિઓ સમજાવો.
૪. વ્યવસાય પસંદ કરવાના વિવિધ માપદંડો અને વ્યાવસાયિક વિકલ્પોનો સિદ્ધાંત સમજાવો.
૫. સલાહ સેવાના સોપાનો અને અસરકરતા પરિબળ સમજાવો.

SAURASHTRA UNIVERSITY - RAJKOT
M.A. EDUCATION
SEMSTER - 3

Paper - 4 : Psychological Testing - 2

૧.૦ બુદ્ધિ માપન

- ૧.૧ બુદ્ધિનો અર્થ
- ૧.૨ બુદ્ધિ કસોટીના પ્રકારો
- ૧.૩ વ્યક્તિગત બુદ્ધિ કસોટી : સ્ટેનફર્ડ બિને, વેક્સલર બુદ્ધિ કસોટીઓ અને તેમનું ગુજરાતી રૂપાંતર
- ૧.૪ બુદ્ધિ માપનના સાંપ્રત પ્રવાહો
- ૧.૫ બુદ્ધિ માપનના ઉપયોગ

૨.૦ સામુહિક બુદ્ધિ કસોટી

- ૨.૧ સામુહિક બુદ્ધિ કસોટીનો અર્થ, જરૂરિયાત, પ્રકાર
- ૨.૨ વ્યક્તિગત અને સામુહિક બુદ્ધિ કસોટીની તુલના
- ૨.૩ કેટલની સંસ્કૃતિ - સાનુકૂળ કસોટીઓ અને માણસદોરો કસોટીઓ
- ૨.૪ ગુજરાતમાં પ્રાપ્ત સામુહિક બુદ્ધિ માપન કસોટીઓ
- ૨.૫ સામુહિક બુદ્ધિ માપન કસોટીના ઉપયોગ

૩.૦ અભિયોગ્યતા કસોટીઓ

- ૩.૧ અભિયોગ્યતાનો અર્થ, અભિગમો
- ૩.૨ સર્જનાત્મક અભિયોગ્યતા : સંકલ્પના, લક્ષણ, ટોરેન્સની સર્જનાત્મક ચિંતન કસોટીઓ અને સર્જનાત્મક સિદ્ધિ કસોટી
- ૩.૩ અભિયોગ્યતા કસોટી અને વિશિષ્ટ કસોટીઓનું ગુજરાતમાં રૂપાંતરણ
- ૩.૪ સંશોધન અને માર્ગદર્શનમાં અભિયોગ્યતા કસોટીઓના ઉપયોગ

૪.૦ વ્યવસાયિક કસોટી

- ૪.૧ વ્યવસાયિક કસોટીનો અર્થ
- ૪.૨ વ્યવસાયિક કસોટી તૈયાર કરવાના સોપાનો
- ૪.૩ ભિન્ન-ભિન્ન વ્યવસાયિક ક્ષેત્રોની કસોટીઓ તેમજ તેના ઉદાહરણો
- ૪.૪ વ્યવસાયિક કસોટીના ઉપયોગ
- ૪.૫ વ્યવસાયિક કસોટીની મર્યાદા

૫.૦ આંકડાશાસ્ત્ર (આ પ્રકરણમાંથી ગણતરીના પ્રશ્નો અભ્યાસક્રમમાં રહેશે)

૫.૧ પ્રસારમાનના વિવિધ માપો અને તેની ગણતરી :

વિસ્તાર, ચતુર્થક વિચલન (પાદસ્થ વિચલન), સરેરાશ વિચલન, પ્રમાણ વિચલન

૫.૨ શતાંશસ્થ અને પ્રતિશત ક્રમાંક અને તેની ગણતરી

શતાંશસ્થની ગણતરી, સાદા ક્રમાંકની ગણતરી, આવૃત્તિ વિતરણ પરથી પ્રતિશત ક્રમાંકની ગણતરી

૫.૩ સહસંબંધના અભ્યાસની રીતોની ગણતરી :

કાર્લ પિયર્સનની રીત, સ્પીયરમેનના ક્રમાંક તફાવતની રીત

સંદર્ભ પુસ્તકો

ઉચાટ, ડી. એ. (૨૦૦૪). માહિતી પર સંશોધન વ્યવહારો. રાજકોટ : લેખક

દેસાઈ, કે. જી. (૨૦૦૦). મનોવૈજ્ઞાનિક માપન. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય

શાહ, દીપિકા બી. (૨૦૦૪). શૈક્ષણિક સંશોધન. અમદાવાદ : યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, ગુજરાત રાજ્ય

રાવલ, એન. વી. (૨૦૦૬). શૈક્ષણિક અને મનોમાપન તથા શૈક્ષણિક આંકડાશાસ્ત્ર. અમદાવાદ : નિરવ પ્રકાશન

Assignment

૧. બુદ્ધિ ક્સોટીના પ્રકારો સમજાવો.

૨. ગુજરાતમાં પ્રાપ્ય કોઈપણ બે સામુહિક બુદ્ધિ ક્સોટીનો પરિચય આપો.

૩. અભિયોગ્યતાનો અર્થ અને અભિગમો સમજાવો.

૪. વ્યાવસાયિક ક્સોટીનો અર્થ અને તૈયાર કરવાના સોપાનો સમજાવો.

૫. વ્યાવસાયિક ક્સોટીના ઉપયોગો અને મર્યાદાઓ સમજાવો.

સાચી શિક્ષણ માટે સુચારુ. ૦૧.૦૮.૨૦૧૪

SAURASHTRA UNIVERSITY

RAJKOT – INDIA

Re-Accredited
Grade B by NAAC
(CGPA 2.93)

FACULTY OF ARTS

SYLLABUS FOR

M.A. (Education) (External)

Semester - IV

Effective from June – 2014

Saurashtra University
University Campus, Rajkot – 360 005,
Gujarat, India.

Website : www.saurashtrauniversity.edu

સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી

Re-Accredited Grade B by NAAC
(CGPA 2.93)

પરિપત્ર:-

આથી સર્વે સંબંધિતોને જણાવવાનું કે, શિક્ષણ વિદ્યાશાખા તા. ૮-૮-૨૦૧૪ની સભાના ઠરાવ ક્રમાંક ૩ અન્વયે નીચે પ્રમાણેની ભલામણ પરત્વે માનનીય કુલપતિશ્રી દ્વારા એમ.એ. (એક્સટર્નલ) (એજ્યુકેશન) વિષયના સેમેસ્ટર ૩ અને ૪નો અભ્યાસક્રમ એકેડેમિક કાઉન્સિલની મંજૂરીની અપેક્ષાએ બહાલી આપી ક્રમશઃ જુન ૨૦૧૪થી અમલમાં આવે તે રીતે મંજૂર કરેલ છે.

આથી સંબંધિત સર્વેએ તે મુજબ અમલ કરવા વિનંતી.

"ઠરાવ ક્રમાંક ૩

એમ.એ. (એજ્યુકેશન) નો બોર્ડમાં મંજૂર થયેલ અભ્યાસક્રમ અને પ્રશ્નપત્ર પરિરૂપ સહિત અન્ય બાબત અંગે નિર્ણય કરવા બાબત...

શિક્ષણ વિદ્યાશાખાના અભ્યાસ સમિતિ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવેલ અને શિક્ષણ વિદ્યાશાખાના ડીન તથા વિનિયન વિદ્યાશાખાના ડીન દ્વારા મુકવામાં આવેલ એમ.એ. (એજ્યુકેશન) ના સેમેસ્ટર-૩ અને ૪ ના અભ્યાસક્રમ અને પ્રશ્નપત્ર પરિરૂપને આથી સર્વાનુમતે મંજૂર કરવામાં આવે છે. વધુમાં ઠરાવવાનું કે જે ઉમેદવારો એમ.એ. (એજ્યુકેશન) માં સેમેસ્ટર-૪ માં લઘુશોધ નિબંધ (ડિઝર્ટેશનના) વિકલ્પ પસંદ કરે તેઓએ ત્રીજા સેમેસ્ટરથી વિષય પસંદગી અને માર્ગદર્શક પસંદગી કરવાની અને લઘુશોધ નિબંધને લગતી કામગીરી શરૂ કરવાની રહેશે અને તેમણે ત્રીજા સેમેસ્ટરની પરીક્ષા પછી બાર અઠવાડીયા પછી જ અને પંદર અઠવાડીયા સુધીમાં યુનિવર્સિટીના પરીક્ષા વિભાગમાં લઘુશોધ નિબંધ જમા કરાવવાનો રહેશે".

બિડાણ : ઉક્ત અભ્યાસક્રમ.

નં. એકે/શિક્ષણ/૬૦૧/૨૦૧૪

સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી કાર્યાલય,

યુનિવર્સિટી કેમ્પસ,

ડો.ડોલરરાય માંકડ રોડ,

રાજકોટ-૫

તા.૨૬-૮-૨૦૧૪

પ્રતિ,

(૧) શિક્ષણ વિદ્યાશાખાના સર્વે સભ્યશ્રીઓ

એકેડેમિક ઓફિસર

નકલ સાદર રવાના :-

૧. કુલપતિશ્રી/ કુલસચિવશ્રીનાં અંગત સચિવશ્રી
૨. ડીનશ્રી, શિક્ષણ વિદ્યાશાખા/ વિનયન વિદ્યાશાખા
૩. પરીક્ષા નિયામકશ્રી - ૮ નકલ
૪. પી.જી. વિભાગ
૫. ડાયરેક્ટરશ્રી, કોમ્પ્યુટર સેન્ટર સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, રાજકોટ
(વેબસાઈટ ઉપર પ્રસિધ્ધ કરવા અર્થે) C.D. સાથે

SAURASHTRA UNIVERSITY - RAJKOT

M.A. EDUCATION

SEMESTER - 1

Paper	Paper Name	Marks
Paper - 1	Research Methodology-1	(70+30) 100
Paper - 2	Education Psychology-1	(70+30) 100
Paper - 3	Philosophical Education-1	(70+30) 100
Paper - 4	Communication Skill	(70+30) 100
	Total Marks	400

SEMESTER - 2

Paper	Paper Name	Marks
Paper - 1	Research Methodology-2	(70+30) 100
Paper - 2	Education Psychology-2	(70+30) 100
Paper - 3	Guidance & Counselling-1	(70+30) 100
Paper - 4	Psychological Testing-1	(70+30) 100
	Total Marks	400

SEMESTER - 3

Paper	Paper Name	Marks
Paper - 1	Research Methodology-3	(70+30) 100
Paper - 2	Philosophical Education-2	(70+30) 100
Paper - 3	Guidance & Counselling-2	(70+30) 100
Paper - 4	Psychological Testing-2	(70+30) 100
	Total Marks	400

SEMESTER - 4

Paper	Paper Name	Marks
Paper - 1	Value Education	(70+30) 100
Paper - 2	Environment Education	(70+30) 100
Paper - 3	Information Technology	(70+30) 100
	OR	
	Dissertation	300
	Total Marks	300

Semester - 1	4 papers	400
Semester - 2	4 papers	400
Semester - 3	4 papers	400
Semester - 4	3 papers OR Dissertation	300
	Grand Total	1500

SAURASHTRA UNIVERSITY - RAJKOT
M.A. EDUCATION
SEMSTER - 4

Paper - 1 : ENVIRONMENTAL EDUCATION

૧.૦ પર્યાવરણ સંકલ્પના

- ૧.૧ પર્યાવરણ અર્થ અને વ્યાખ્યા
- ૧.૨ પર્યાવરણ અને શિક્ષણ સંબંધ
- ૧.૩ પર્યાવરણ શિક્ષણની જરૂરિયાત
- ૧.૪ પર્યાવરણ શિક્ષણનું સ્વરૂપ

૨.૦ પ્રવર્તમાન સમયમાં પર્યાવરણ

- ૨.૧ પર્યાવરણની સમસ્યાઓ
  - ૨.૧.૧ ગ્રીન હાઉસ ઈફેક્ટ
  - ૨.૧.૨ એસિડ વર્ષા
  - ૨.૧.૩ અતિવૃષ્ટિ - અનાવૃષ્ટિ
  - ૨.૧.૪ રણ વિસ્તરણ
  - ૨.૧.૫ અન્ય સમસ્યાઓ
- ૨.૨ સમસ્યાઓના કારણો અને અટકાવવાના ઉપાયો
- ૨.૩ ઈતિહાસમાં બનેલી કેટલીક પર્યાવરણીય ઘટનાઓ
- ૨.૪ સમસ્યા ઉકેલમાં શિક્ષણની ભૂમિકા

૩.૦ મુખ્ય સમસ્યા : પ્રદુષણ અને નિવારણ

- ૩.૧ હવા પ્રદુષણ
- ૩.૨ જલ પ્રદુષણ
- ૩.૩ જમીન પ્રદુષણ
- ૩.૪ દરીયાઈ પ્રદુષણ
- ૩.૫ અવાજ પ્રદુષણ
- ૩.૬ અન્ય પ્રદુષણ

૪.૦ ઉર્જા, સ્વરૂપ અને રૂપાંતરણ

- ૪.૧ પુનઃપ્રાપ્ય ઉર્જા અને ઉર્જા સ્ત્રોત
- ૪.૨ પુનઃ અપ્રાપ્ય ઉર્જા અને ઉર્જા સ્ત્રોત
- ૪.૩ પુનઃ અપ્રાપ્ય ઉર્જા સ્ત્રોત નિયમન
- ૪.૪ પુનઃ પ્રાપ્ય ઉર્જા સ્ત્રોતના ભાવિ વિકલ્પો

પ.૦ આપતિ વ્યવસ્થાપન અને પર્યાવરણીય કાયદો

- પ.૧ વિવિધ કુદરતી અને માનવસર્જિત આપતિઓ : સ્વરૂપ અને વ્યવસ્થાપન
- પ.૨ પર્યાવરણીય મૂલ્ય આધારિત કાયદાઓ
- પ.૩ પર્યાવરણીય નિતિઓ
- પ.૪ પર્યાવરણ કેલેન્ડર
- પ.૫ ભારત અને આંતર રાષ્ટ્રીય કક્ષાની ખેતી
- પ.૬ પર્યાવરણ અને આરોગ્ય

Assignment

૧. પર્યાવરણ શિક્ષણની સંકલ્પના, સ્વરૂપ અને જરૂરીયાત સ્પષ્ટ કરો.
૨. પર્યાવરણની કોઈપણ ત્રણ સમસ્યાઓ સ્પષ્ટ કરી તેને અટકાવવાના ઉપાયો લખો.
૩. પર્યાવરણના પરિણામે ઉદભવતા વિવિધ પ્રદુષણો અને તેને નિવારવાના ઉપાયો સમજાવો.
૪. પુનઃ પ્રાપ્ય ઉર્જા અને સ્ત્રોતો તેમજ પુનઃ અપ્રાપ્ય ઉર્જા અને સ્ત્રોતોની સમજ આપો.
૫. વિવિધ કુદરતી અને માનવસર્જિત આપતિઓ અને પર્યાવરણીય નિતિઓ સમજાવો.

SAURASHTRA UNIVERSITY - RAJKOT
M.A. EDUCATION
SEMSTER - 4

Paper - 2 : VALUE EDUCATION

૧.૦ મૂલ્ય શિક્ષણની વિભાવના

- ૧.૧ મૂલ્યનો અર્થ અને વ્યાખ્યા
- ૧.૨ મૂલ્ય શિક્ષણ સાથેનો સંબંધ
- ૧.૩ મૂલ્ય શિક્ષણની પ્રવર્તમાન સમયમાં જરૂરિયાત
- ૧.૪ મૂલ્ય શિક્ષણનું સ્વરૂપ

૨.૦ મૂલ્ય વર્ગીકરણ અને શિક્ષણ

- ૨.૧ રાષ્ટ્રીય અને બંધારણીય મૂલ્ય તેમજ આંતરરાષ્ટ્રીય મૂલ્ય
- ૨.૨ સામાજિક મૂલ્યો
- ૨.૩ વ્યવસાયિક મૂલ્યો
- ૨.૪ ધાર્મિક મૂલ્યો
- ૨.૫ અન્ય મૂલ્યો

૩.૦ મૂલ્ય શિક્ષણના ઘટકો

- ૩.૧ નૈતિક મૂલ્ય અને તેનું શિક્ષણ
- ૩.૨ પર્યાવરણીય શિક્ષણ
- ૩.૩ સાંસ્કૃતિક મૂલ્ય શિક્ષણ
- ૩.૪ સ્વાસ્થ્ય અંગેનું શિક્ષણ
- ૩.૫ માનવિય મૂલ્ય અંગેનું શિક્ષણ

૪.૦ મૂલ્ય વિકાસની પ્રવૃત્તિઓ

- ૪.૧ પ્રાર્થનાના માધ્યમથી મૂલ્ય વિકાસ
- ૪.૨ અભ્યાસીક વિષય માધ્યમથી મૂલ્ય વિકાસ
- ૪.૩ સહ અભ્યાસીક પ્રવૃત્તિથી મૂલ્ય વિકાસ
- ૪.૪ અન્ય શાલેય પ્રવૃત્તિથી મૂલ્ય વિકાસ

૫.૦ મૂલ્ય વિકાસ કાર્યક્રમની સંરચનાના સોપાનો

- ૫.૧ મૂલ્યની વિભાવના સ્પષ્ટ કરવી
- ૫.૨ મૂલ્ય વિકાસની પ્રવૃત્તિઓ નક્કી કરવી
- ૫.૩ મૂલ્ય વિકાસ પ્રવૃત્તિને તાર્કિક ક્રમમાં ગોઠવવી
- ૫.૪ મૂલ્ય માપન ઉપકરણ તૈયાર કરવું અને તેનું અમલીકરણ
- ૫.૫ મૂલ્ય વિકાસ કાર્યક્રમનું અમલીકરણ
- ૫.૬ પુનઃ મૂલ્ય માપન કાર્ય
- ૫.૭ અહેવાલ લેખન

Assignment

૧. મૂલ્ય શિક્ષણની વિભાવના, સ્વરૂપ અને પ્રવર્તમાન સમયમાં મૂલ્ય શિક્ષણની જરૂરિયાત સ્પષ્ટ કરો.
૨. મૂલ્ય શિક્ષણની સંકલ્પના અને વિવિધ મૂલ્યોનું વર્ગીકરણ સવિસ્તાર સમજાવો.
૩. નૈતિક મૂલ્ય, સાંસ્કૃતિક મૂલ્ય સવિસ્તાર ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.
૪. મૂલ્ય માટેના વિકાસની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ સવિસ્તાર સમજાવો.
૫. મૂલ્ય વિકાસ કાર્યક્રમની સંરચનાના સોપાનો સવિસ્તાર સમજાવો.

SAURASHTRA UNIVERSITY - RAJKOT
M.A. EDUCATION
SEMSTER - 4

Paper - 3 : COMPUTER EDUCATION

- ૧.૦ કમ્પ્યુટર પરિચય
- ૧.૧ કમ્પ્યુટરનો પરિચય : અર્થ, લક્ષણો, ઉપયોગો, મર્યાદાઓ
- ૧.૨ કમ્પ્યુટરનો ઇતિહાસ અને તેની ક્રમિક વિકાસ
- ૧.૩ ઈનપુટ આઉટપુટ અને સંગ્રાહક સાધનોની સમજ
- ૨.૦ MS-Office 2007
- ૨.૧ MS-Word Basics
- ૨.૨ MS-Excel Basics
- ૨.૩ MS-Power Point Basics
- ૩.૦ કમ્પ્યુટર નેટવર્કીંગ
- ૩.૧ કમ્પ્યુટર નેટવર્ક (LAN, MAN, WAN) નો ખ્યાલ
- ૩.૨ ઈન્ટરનેટનો ખ્યાલ અને વિસ્તૃત સમજ
- ૩.૩ ઈ-મેઇલનો ખ્યાલ અને વિસ્તૃત સમજ
- ૪.૦ ઓપરેટીંગ સિસ્ટમનો ખ્યાલ
- ૪.૧ Window ઓપરેટીંગ સિસ્ટમ અને લિનક્સ ઓપરેટીંગ સિસ્ટમનો ખ્યાલ
- ૪.૨ ઉબન્ટુ લિનક્સ GUI નો પરિચય
- ૪.૩ ઉબન્ટુ લિનક્સની મહત્વની ઉપયોગી સુવિધાઓ
- ૫.૦ કમ્પ્યુટર રક્ષણ માટેના સોફ્ટવેર તથા નવીનતમ ટેકનોલોજી
- ૫.૧ વિવિધ વાયરસ અને એન્ટી વાયરસ પ્રોગ્રામની સમજ
- ૫.૨ નવીનતમ ટેકનોલોજી (ઈ-બુક, ટોકિંગ-બુક)
- ૫.૩ સ્કેન ડિસ્ક, ડિસ્ક ડિફેન્ડમેન્ટની સમજ

Assignment

૧. કમ્પ્યુટરનો અર્થ, લાક્ષણિકતા, ઉપયોગો અને મર્યાદાઓ સમજાવો.
૨. MS-Office 2007 ના MS-Word, MS-Excel, MS-Power Point પ્રોગ્રામની સમજ આપો.
૩. ઈન્ટરનેટ અને ઈ-મેઇલ વિશે વિસ્તૃત નોંધ લખો.
૪. ઉબન્ટુ ઓપરેટીંગ સિસ્ટમનો ખ્યાલ સ્પષ્ટ કરો.
૫. કમ્પ્યુટરના રક્ષણ માટે તમે શા પગલા લેશો ? વિસ્તૃત સમજ આપો.